

prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana)
judecătorul: A. Malîi
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
judecători: M. Guzun, L. Pruteanu, Iu. Cotruță

DECIZIE

04 aprilie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Iulia Sîrcu,
Galina Stratulat, Dumitru Mardari,
Nicolae Craiu, Dumitru Visternicean

examinând recursul declarat de către Dutca Lucia prin intermediul reprezentantului, avocatul Russu Vitalie, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 noiembrie 2017,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Dutca Lucia împotriva lui Dutca Grigore cu privire la desfacerea căsătoriei, încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori, determinarea domiciliului copiilor minori și înlocuirea acordului tatălui la posibilitatea deplasării copiilor cu mama peste hotare,

C O N S T A T Ă:

La 02 iunie 2016 Dutca Lucia a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Dutca Grigore cu privire la desfacerea căsătoriei, încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori, determinarea domiciliului copiilor minori și înlocuirea acordului tatălui la posibilitatea deplasării copiilor cu mama peste hotare.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat, că la 12 septembrie 1998 a încheiat căsătoria cu Dutca Grigore înregistrată cu numărul xxxx xxxx de către OSC xxxx xxxx. Din căsătorie au trei copii xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx, xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx și xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx.

A menționat reclamanta, că viața în comun cu Dutca Grigore a eșuat, nu mai locuiesc împreună. În urma discuției petrecute cu pârâtul au convenit de comun acord

că copiii rămân cu traiul și la întreținerea mamei, Dutca Lucia, însă consideră că pârâțul urmează să achite pensia pentru întreținerea copiilor minori.

Reclamanta Dutca Lucia solicită, desfacerea căsătoriei și încasarea din contul lui Dutca Grigore pensiei de întreținere pentru copiii minori xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx, Dutca xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx și xxxx xxxx a.n xxxx xxxx în sumă bănească fixă de 5 000 lei lunar. A determina domiciliul copiilor minori, cu mama, Dutca Lucia, a.n. xxxx xxxx. Înlocuirea prin hotărâre a acordului tatălui, Dutca Grigore privind posibilitatea copiilor xxxx xxxx, xxxx xxxx și xxxx xxxx de a fi însoțiți de Dutca Lucia pentru deplasările peste hotarele Republicii Moldova.

Prin încheierea din 05 septembrie 2016 a Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău s-a stabilit pentru Dutca Lucia și Dutca Grigore termen pentru împăcare -3 luni.

Prin hotărârea din 13 februarie 2017 a Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău s-a admis acțiunea depusă de Dutca Lucia, s-a desfăcut căsătoria dintre Dutca Lucia și Dutca Grigore și s-a încasat de la Dutca Grigore în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 1000% din unitatea convențională stabilită.

La 03 martie 2017 Dutca Lucia prin intermediul reprezentantului, avocatul Russu Vitalie a depus cerere solicitând, examinarea pretențiilor privind determinarea domiciliul copiilor minori, și înlocuirea prin hotărâre a acordului tatălui, Dutca Grigore privind posibilitatea copiilor xxxx xxxx, xxxx xxxx și xxxx xxxx de a fi însoțiți de Dutca Lucia pentru deplasările peste hotarele Republicii Moldova.

Prin hotărârea suplimentară din 09 iunie 2017 a Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Dutca Lucia. S-a încasat de la Dutca Grigore în beneficiul Luciei Dutca, pensie pentru întreținerea copiilor minori xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx, xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx și xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx, în mărime de $\frac{1}{2}$ din salariu și alte venituri lunar, începând cu data depunerii cererii de chemare în judecată 02 iunie 2016, până la atingerea majoratului copiilor minori. În rest cerințele s-au respins ca fiind neîntemeiate.

La 05 iulie 2017, Dutca Lucia prin intermediul reprezentantului, avocatul Russu Vitalie a declarat apel împotriva hotărârii suplimentare a Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău din 09 iunie 2017 solicitând, admiterea cererii de apel, casarea parțială a hotărârii contestate, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a pretențiilor cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21 noiembrie 2017, s-a respins apelul depus de Dutca Lucia prin intermediul reprezentantului, avocatul Russu Vitalie și s-a menținut hotărârea suplimentară din 09 iunie 2017 a Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, Dutca Lucia prin intermediul reprezentantului, avocatul Russu Vitalie la 11 ianuarie 2018, a declarat recurs, solicitând casarea parțială a hotărârii suplimentare din 09 iunie 2017 a Judecătoriei

Ciocana, mun. Chișinău și casarea integrală a deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 noiembrie 2017, cu pronunțarea unei noi decizii.

În motivarea recursului a invocat că la examinarea cauzei, instanța de fond și instanța de apel nu au constatat și elucidat pe deplin circumstanțele cauzei, dând o apreciere arbitrară materialelor cauzei, bazându-se pe acordul încheiat între Dutca Lucia și Dutca Grigore, însă nu au luat în considerare că copiii minori a recurenteii, nu au domiciliul stabil.

Mai menționează, că pârâtul Dutca Grigore și-a manifestat consimțământul său, însă nu a obiectat asupra faptului, ca domiciliul copiilor minori să fie stabilit cu mama, ca urmare instanța de judecată la pronunțarea hotărârii a neglijat consimțământul pârâtului prin ce a încălcat normele de drept material.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei instanței de apel din 21 noiembrie 2017, a fost expediată în adresa participanților la proces la 09 ianuarie 2018 prin scrisoarea cu nr. de ieșire 13 (f.d. 119), însă date ce ar confirma și recepționarea acesteia de către destinatari la materialele cauzei lipsesc.

Astfel, instanța de recurs consideră că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 11 ianuarie 2018, în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 25 ianuarie 2018, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței. Însă, până la examinarea recursului intimatul nu a depus referință prin care să-și exprime opinia asupra cererii de recurs.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 07 martie 2018, completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 441 CPC, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) CPC, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis cu casarea deciziei Curții de Apel Chișinău și restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție evidențiază că, recurenta Dutca Lucia prin intermediul reprezentantului, avocatul Russu Vitalie prin prezentul recurs a contestat decizia Curții de Apel Chișinău din 21 noiembrie 2017 și hotărârea suplimentară din 09 iunie 2017 a Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, doar în partea respingerii cerințelor cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori și înlocuirea acordului tatălui la posibilitatea deplasării copiilor cu mama peste hotare. În rest, hotărârile instanțelor ierarhic inferioare nu au fost atacate.

În asemenea circumstanțe, instanța de recurs verifică legalitatea deciziei Curții de Apel Chișinău din 21 noiembrie 2017 doar în partea atacată de recurenta.

Din materialele dosarului rezultă, că Dutca Lucia a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Dutca Grigore cu privire la desfacerea căsătoriei, încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori, determinarea domiciliului copiilor minori și înlocuirea acordului tatălui la posibilitatea deplasării copiilor cu mama peste hotare. (f.d. 5-7) În susținerea pretențiilor prezintă acordul prin care au stabilit că copii minori xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx, xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx și xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx vor locui împreună cu mama, Dutca Lucia. Au exprimat reciproc consimțământul privind posibilitatea copiilor Dutca Alexei-Călin, Dutca Sofia-Marinela și Dutca Lucia Marcelina de a fi însoșiți de mama Dutca Luciasau tata Dutca Grigore pentru deplasările de scurtă durată peste hotarele Republicii Moldova. (f.d.54-56)

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză instanța de fond, prin hotărârea suplimentară din 09 iunie 2017 a Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, a respins pretențiile înaintate ca fiind neîntemeiate.

În susținerea soluției date prima instanță a reținut că prin acordul părinților semnat în formă scrisă, copii minori xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx, xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx și xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx au rămas la întreținerea și educația mamei, Dutca Lucia.

Făcând referire la art.1 din Legea cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova nr.269-XIII din 09 noiembrie 1994, instanța de fond a subliniat că, deoarece

între părți nu a existat nici un caz de limitare sau restricționare a deplasării copiilor peste hotarele Republicii Moldova, cerința reclamantei a considerat-o ca neîntemeiată.

Judecând apelul declarat de Dutca Lucia, instanța de apel a ajuns la concluzia respingerii acestuia ca neîntemeiat și a menținut hotărârea primei instanțe din 09 iunie 2017, considerând că prima instanță a dat o apreciere justă situațiilor de fapt și de drept ale cauzei, reiterând de asemenea prevederile Codului civil, Codului familiei și Legii cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova nr.269-XIII din 09 noiembrie 1994.

Colegiul constată că, interpretarea dată de instanța de apel este una premătură, dat fiind faptul că însăși prevederile art. 38 alin. (1) lit. d) Codul familiei indică expres că instanța de judecată la desfacerea căsătoriei urmează să stabilească cu cine dintre părinți vor locui copiii minori după divorț.

Respectiv, instanțele de judecată ierarhic inferioare concluzionând despre netemeinicia capătului de cerere prin care se solicită stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama, invocând acordul părinților semnat în formă scrisă, precum că copii minori xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx, xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx și xxxx xxxx a.n. xxxx xxxx au rămas la întreținerea și educația mamei, Dutca Lucia, au ezitat să verifice și să analizeze acest acord sub aspectul dacă acordul menționat este manifestarea de voință a părților care poate îmbrăca forma unui act judecătoresc care capătă putere legală executorie, așa după cum rezultă din prevederile art. 38 alin. (1) lit. d) Codului familiei.

Colegiul acceptă poziția, că stabilirea domiciliului copiilor, între părinți ce domiciliază separat poate fi soluționat și prin acordul benevol al părinților, atât până la inițierea acțiunii civile în instanța de judecată, cât și în cadrul ședinței de judecată. Numai că acest acord urmează a fi legiferat.

La caz, în cadrul procesului civil intentat în baza cererii de chemare în judecată depusă de Dutca Lucia a fost prezentat un acord privind reglementarea amiabilă a raporturilor litigioase aferente desfacerii căsătoriei, semnat de către Dutca Lucia și Dutca Grigore (f.d 54-56). Acest acord a fost prezentat instanței de judecată pentru confirmare, în ordinea stabilită de art. 212 CPC.

Însă, instanțele de judecată ierarhic inferioare neglijând prevederile art. 212 CPC, nu s-au expus în privința acordului, în sensul acceptării sau neacceptării lui, lăsându-l nesoluționat, fapt ce a adus la adoptarea în această parte a unei hotărâri contrar prevederilor legale.

Colegiul reține, că Dutca Lucia în mod consecvent și insistent solicită ca instanța de judecată să se expună printr-un act de dispoziție în privința pretențiilor invocate de ea în cererea de chemare în judecată, și anume ce ține de stabilirea

domiciliului copiilor cu ea și înlocuirea acordului tatălui la posibilitatea deplasării copiilor cu mama peste hotare.

Ca consecință, această circumstanță este apreciată de către Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție drept o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 130 alin. (1) și (2) CPC, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege și nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Art. 240 alin. (1) CPC prevede că la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admisibilitatea acțiunii.

Iar, în conformitate cu art. 373 alin. (1), (2) și (4) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță; instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată, instanța de recurs reține că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, precum și materialului anexat la dosar, fără a examina sub toate aspectele legalitatea și temeinicia hotărârii supuse apelului, în raport cu regulile și legislația în vigoare. Or, în scopul stabilirii temeiniciei sau netemeiniciei cerințelor solicitate în acțiunea de bază, era indispensabil, alături de cele constatate, de a supune controlului legalitatea hotărârii atacate cu apel în baza argumentelor aduse în cererea de apel, cu expunerea poziției instanței pe fiecare din argumentele invocate.

Reține Colegiul că, instanțele de judecată ierarhic inferioare la examinarea cauzei, nu au ținut cont de prevederile art. 118 alin. (3) CPC, care indică expres că, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească, pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și

ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În acest context, relevă Colegiul că, contrar normei sus-citate, instanța de apel, judecând apelul, nu a dat apreciere argumentelor din cererea de apel a recurenteii Dutca Lucia cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama și înlocuirea acordului tatălui la posibilitatea deplasării copiilor cu mama peste hotare, nu a examinat în fond aceste pretenții, deși speței îi sunt aplicabile prevederile art. 63, alin. (2) Codul familiei, potrivit căruia dacă un atare acord lipsește, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani). În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.)

În speță, deși este prezentat acordul părților, instanța nu a luat în calcul că Dutca Lucia solicită determinarea domiciliului copiilor minori prin hotărâre judecătorească.

Astfel, în situația descrisă instanța de apel urma să soluționeze fondul apelului și să se expună asupra temeiniciei cererii privind domiciliul copiilor minori cu mama și înlocuirea acordului tatălui la posibilitatea deplasării copiilor cu mama peste hotare.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că instanța de apel nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele pricinii, ce au importanță pentru aplicarea corectă a normelor de drept material și procedural, instanța de recurs apreciază decizia instanței de apel ca fiind prematură.

Totodată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit consideră imposibilă corectarea erorii admise de către instanța de apel în condițiile în care nu s-a expus asupra fondului pretențiilor contestate.

Astfel, la rejudecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele indicate, să verifice temeinicia pretențiilor înaintate precum și să verifice și alte circumstanțe ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului, să aprecieze sub toate aspectele, complet și obiectiv, conform exigențelor art. 130 CPC, probele administrate pe dosar și în dependență de situația stabilită, în raport cu normele de drept material, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că s-a constatat o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul lărgit ajunge la concluzia de a casa parțial decizia Curții de Apel Chișinău din 21 noiembrie 2017, cu remiterea cauzei la rejudecare.

În temeiul celor expuse, în baza art. 445, alin. (1), lit. c) CPC Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE:

Se admite recursul declarat de către Dutca Lucia prin intermediul reprezentantului, avocatul Russu Vitalie.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 21 noiembrie 2017, în partea respingerii acțiunii cu privire la determinarea domiciliul copiilor minori, și înlocuirea prin hotărâre a acordului tatălui, Dutca Grigore privind posibilitatea copiilor xxxx xxxx, xxxx xxxx și xxxx xxxx de a fi însoțiți de Dutca Lucia pentru deplasările peste hotarele Republicii Moldova, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Dutca Lucia împotriva lui Dutca Grigore cu privire la desfacerea căsătoriei, încasarea pensiei pentru întreținerea copiilor minori, determinarea domiciliului copiilor minori și înlocuirea acordului tatălui la posibilitatea deplasării copiilor cu mama peste hotare cu remiterea cauzei la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată. În rest decizia Curții de Apel Chișinău din 21 noiembrie 2017, se menține.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

judecători

Iulia Sîrcu

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu

Dumitru Visternicean